

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudkyně Mgr. Evy Šonkové a soudce JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobkyně: **GOLDENBURG EUROPA GBE, spol. s r. o.**, se sídlem Křenova 438/7, Praha 6, Veleslavín, zast. Mgr. Zdeňkem Burdou, advokátem, se sídlem Lecnínová 3033/7, Praha, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 9. 2018, č. j. 39193/18/5300-22441-701296, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 5. 2020, č. j. 11 Af 40/2018 - 72,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Finanční úřad pro hlavní město Prahu vydal dne 26. 5. 2017 platební výměr, kterým žalobkyni vyměřil daň z přidané hodnoty za květen 2016 ve výši 205.519 Kč. Proti tomuto platebnímu výměru podala žalobkyně odvolání, které žalovaný v záhlaví specifikovaným rozhodnutím zamítl.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu, kterou spojila s žádostí o osvobození od soudních poplatků. Městský soud usnesením ze dne 19. 6. 2019, č. j. 11 As 40/2018 - 36, žalobkyni osvobození od soudních poplatků nepřiznal.

[3] Soud nepovažoval za věrohodné žalobkyní předložené přiznání k dani z příjmů právnických osob, které jednak neobsahovalo otisk podacího razítka příslušného finančního úřadu, jednak nebylo řádně vyplněno (konkrétně nebylo vyplněno období, za které se podává, položky 8-12, řádně nebyly vyplněny ani údaje o podepisující osobě). Daňové přiznání navíc bylo podepsáno M. M., tj. jednatelem společnosti, s nímž je v současné době vedeno trestní řízení pro podezření ze spáchání trestného činu krácení daně. Nadto, kdyby žalobkyně skutečně v roce 2017 negenerovala žádný zisk, není ani tato skutečnost důvodem pro přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť nic nevypovídá o struktuře jejího majetku a jejích skutečných majetkových poměrech.

[4] Jako nevěrohodné se dle soudu jeví též tvrzení žalobkyně, že Komerční banka zesplatnila podnikatelský úvěr z důvodu neplacení splátek, a s žalobkyní je proto vedeno exekuční řízení. Žalobkyně sice doložila vyrozumění o zahájení exekuce, oprávněným zde však není Komerční banka, nýbrž Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky. Vymáhaná částka ve výši 51.708,31 Kč je navíc dle soudu přiměřená majetkovým poměrům žalobkyně, pokud nahlédnutím do obchodního rejstříku soud zjistil, že její základní kapitál činí 200.000 Kč.

[5] Městský soud rovněž přihlédl k tomu, že je žalobkyně vlastněna jediným společníkem, který je zároveň jejím jediným jednatelem. Ten je povinen vyvíjet činnost v zájmu a ve prospěch žalobkyně, s čímž souvisí rovněž činnost směřující ke generování zisku jako základního účelu, pro který je korporace zakládána. Pokud tedy žalobkyně dlouhodobě nevykazuje žádný zisk, lze dle názoru soudu spravedlivě požadovat po společníkovi žalobkyně, aby za ni soudní poplatek uhradil.

[6] Proti usnesení městského soudu podala žalobkyně kasační stížnost. V ní zejména uvedla, že soud jí neumožnil (ani jejímu jedinému společníku a jednatele panu M.) předložit důkazy o majetkových poměrech. Městský soud nesprávně odmítl osvobodit stěžovatelku od soudních poplatků ve výjimečné situaci, v níž to byly právě orgány veřejné moci, které negativně a zřejmě i nezákonně zasáhly do majetkových práv stěžovatelky, jež není schopná dále běžného provozu. Odůvodnění soudu, že právnická osoba nemůže být dlouhodobě schopna existovat bez dostatečného majetkového zázemí, neobstojí, pokud právě orgány veřejné moci majetek a zázemí stěžovatelky zadržely, a další majetek odmítají v peněžitém plnění uhradit. Daňové přiznání předložené žalobkyní obsahuje rovněž údaje o majetku daňového subjektu v příslušném zdaňovacím období a je třeba jej považovat za řádný důkaz a věrohodný ukazatel jak příjmů právnické osoby, tak i stavu jejího majetku.

[7] Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 26. 8. 2019, č. j. 1 As 242/2019 – 14, zrušil usnesení městského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[8] Úvodem připomněl, že povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení. Pokud ji nesplní, soud nezjišťuje majetkové možnosti účastníka z úřední povinnosti. S ohledem na výše uvedené soud zasílá žadateli k vyplnění formulář týkající se jeho majetkových poměrů a poučí ho, že ho stíhá břemeno tvrzení i důkazní, a proto neunese-li jej, bude jeho žádost zamítnuta.

[9] K výzvě městského soudu k úhradě soudního poplatku žalobkyně požádala o osvobození od soudních poplatků. Uvedla, že z důvodu nezákonného úředního postupu nemůže vykonávat žádnou činnost, kterou by mohla dosáhnout alespoň drobný zisk. Dále

tvrdila, že nemá žádné příjmy za rok 2017, což doložila přiznáním k dani z příjmů právnických osob za tento rok. Finanční úřad pro hl. m. Prahu dle žalobkyně vydal nezákonné platební výměry, proti nimž stěžovatelka průběžně podává žaloby, jak dokládá napadené rozhodnutí žalovaného. Orgány činné v trestním řízení z důvodu podezření z krácení daně jejím jednatelem odebraly a zajistily všechna aktiva žalobkyně. Komerční banka žalobkyni zesplatnila podnikatelský úvěr z důvodu neplacení splátek, proti stěžovateli je proto vedeno exekuční řízení, což stěžovatelka doložila Vyrozuměním o zahájení exekuce (k žádosti ovšem přiložila vyrozumění o zahájení exekuce, kde vystupovala jako oprávněná Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky). Shrnuje, že má nulové příjmy, majetek má v zajištění, finanční správa odmítá uhradit nadměrný odpočet DPH. Městský soud na základě těchto tvrzení a předložených důkazů napadeným rozhodnutím žalobkyni nepřiznal osvobození od soudních poplatků z důvodu, že se jí nepodařilo prokázat nedostatečnost prostředků.

[10] Nejvyšší správní soud přisvědčil žalobkyni. Jestliže totiž soud považuje žadatelova tvrzení za nedostatečně konkrétní či nepodložená, může jeho žádost zamítnout jen za situace, pokud byl žadatel o své povinnosti tvrdit a doložit svoji nemajetnost náležitě poučen. To však městský soud v projednávané věci neučinil. V dalším řízení proto bude na městském soudu, aby stěžovatelku dodatečně vyzval ke konkrétnějšímu prokázání jejích majetkových poměrů, případně i finanční situace jejího jediného společníka, a doložení jí tvrzených skutečností.

[11] Závěrem Nejvyšší správní soud uvedl, že daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob nelze považovat za dostatečný průkaz o aktuální majetkové situaci žadatele. Rozhodující pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků totiž je, zda má žadatel k dispozici finanční prostředky (v pokladně, na bankovním účtu) či jiný majetek (zejména pak drobný majetek, zásoby) nebo pohledávky, jejichž prodejem či vymožením by mohl získat prostředky ve výši dostačující pro úhradu soudního poplatku. Tyto údaje však nelze zjistit z daňového přiznání, a proto musí být doloženy účetnictvím (k tomu viz rozsudek NSS ze dne 15. 12. 2011, č. j. 1 As 126/2011 - 304). Městský soud rovněž nepochybil, pokud uvedl, že soudní poplatek mohl za stěžovatelku případně zaplatit její jediný společník, který je zároveň jejím jediným jednatelem. Nejvyšší správní soud již ve své judikatuře potvrdil, že (nejen) u těchto tzv. jednočlenných společností s ručením omezeným je možno tímto způsobem zohlednit úzkou faktickou i finanční vazbu mezi obchodní společností a jejím společníkem (srov. rozsudek č. j. 1 As 126/2011 - 304).

[12] Městský soud posléze usnesením ze dne 21. 11. 2019 vyzval žalobkyni k doplnění její žádosti o osvobození od soudních poplatků o konkrétní údaje a důkazy, ze kterých bude moci soud zjistit, jaká je její současná majetková a finanční situace, případně rovněž jejího jediného společníka.

[13] Žalobkyně v doplnění své žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedla, že v roce 2017 nemá žádné příjmy, což dokládá tím, že její jediný jednatel a společník byl ve vazbě z důvodu podezření ze zkrácení daně. Žalobkyně neměla žádné zaměstnance a nemohla obchodovat, neboť veškerá aktiva zajistila v roce 2016 Policie ČR z důvodů podezření ze zkrácení daně jednatelem. Žalobkyni byly zesplatněny bankovní účty, návazně na to jí byly účty zrušeny. Nemá žádné prostředky. Exekvován je obchodní podíl a exekuce jsou vedeny i na majetek jediného společníka a jednatele M. M.. K doplnění

žalobkyně připojila vyrozumění o zahájení exekuce (dlužník: žalobkyně a její jediný společník, oprávněný: Komerční banka, a.s.) spolu s výzvou ke splnění vymáhané povinnosti, příkazem k úhradě nákladů exekuce a exekučním příkazem k provedení exekuce postižením jiných majetkových práv – podílu povinného (dlužník: společník žalobkyně).

[14] Městský soud v záhlaví označeným usnesením žalobkyni nepřiznal osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění konstatoval, že žalobkyni vyzval k doložení jejích tvrzení. Byla přitom v řízení o kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem upozorněna, že k prokázání aktuální majetkové situace nepostačí daňové přiznání, ale je ji zapotřebí doložit účetnictvím. Doložením listin vztahujících se k exekučnímu řízení žalobkyně své důkazní povinnosti nedostála. Městský soud pro úplnost nahlédl do obchodního rejstříku a zjistil, že žalobkyně založila do sbírky listin rozvahu a výkaz zisků a ztrát naposledy za rok 2013. Žalobkyně věrohodným způsobem nedoložila, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku; nesplnila tak jednu z podmínek pro osvobození od soudních poplatků.

II. Obsah kasační stížnosti

[15] Žalobkyně (stěžovatelka) podala proti usnesení městského soudu kasační stížnost, ve které navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení jako nezákonné zrušil a vrátil věc městskému soudu k dalšímu řízení.

[16] Stěžovatelka namítá, že městský soud po ní chce prokázat neexistující skutečnost – to, že nemá žádné příjmy. Soud si mohl její finanční situaci lehce ověřit u finanční správy či v rejstříku exekucí, to však neučinil.

[17] Pokud měl městský soud pochybnosti o účetnictví či daňových přiznáních stěžovatelky, měl konkrétní dokumenty od stěžovatelky vyžádat. Soud nemůže dát k její tíži, že konkrétní dokumenty nezařadila do obchodního rejstříku.

[18] Exekuční řízení, které finančně stíhá jednatelé společnosti, přímo souvisí s exekucí vedenou proti stěžovateli s ohledem na neuhrazení podnikatelského úvěru poskytnutého oprávněným (Komerční bankou, a. s.). Kdyby stěžovatelka vlastnila jakýkoliv majetek, nebo peněžní prostředky, nepožadoval by oprávněný úhradu dlužné částky po směněném avalovi, tedy po jednatele společnosti.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[19] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal, zda v daném případě došlo ke splnění podmínek řízení o kasační stížnosti. Ověřil, že stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podala včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), uplatňuje přípustné důvody a v řízení je řádně zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Soud proto posoudil kasační stížnost v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. věcně, vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody. Neshledal vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[20] Kasační stížnost není důvodná.

[21] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoli za řízení odejme, popř. i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popř. neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“

[22] Jak již uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 1 As 242/2019 – 14, „individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Smyslem tohoto institutu není kompenzovat navrhovateli finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale umožnit přístup k soudu. Účastník řízení žádající o osvobození od soudních poplatků proto musí v prvé řadě osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady. Povinnost doložit nedostatek prostředků je tedy jednoznačně na účastníkovi řízení. Pokud ji nesplní, soud nezjišťuje majetkové možnosti účastníka z úřední povinnosti (rozsudky ze dne 8. 7. 2011, č. j. 3 Ads 80/2011 – 122, nebo ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, č. 537/2005 Sb. NSS). Nevěrohodnost nebo neúplnost tvrzení účastníka ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje vyhovění žádosti (např. rozsudek ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, č. 1962/2010 Sb. NSS). Předpokladem ovšem je, že soud žadatele v tomto směru řádně poučí (viz rozsudek NSS ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008 – 34).“

[23] Ve výše citovaném rozsudku se Nejvyšší správní soud vyjádřil i k otázce prokazování aktuální majetkové a finanční situace stěžovatelky daňovým přiznáním. Konkrétně uvedl, že „daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob nelze považovat za dostatečný průkaz její aktuální majetkové situace. Tu by bylo vhodnější prokázat v případě podnikající právnické osoby typicky účetnictvím, zejména účetní závěrkou a výkazem zisků a ztrát. Rozhodující pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků totiž je, zda má žadatel k dispozici finanční prostředky (v pokladně, na bankovním účtu) či jiný majetek (zejména pak drobný majetek, zásoby) nebo pohledávky, jejichž prodejem či vymožením by mohl získat prostředky ve výši dostačující pro úhradu soudního poplatku. Tyto údaje však nelze zjistit z daňového přiznání, a proto musí být doloženy účetnictvím (k tomu viz rozsudek NSS ze dne 15. 12. 2011, č. j. 1 As 126/2011 – 304). Není proto nutno se dále zabývat otázkou, zda daňové přiznání předložené stěžovatelkou mělo městským soudem vytýkané nedostatky.“

[24] V obdobné věci (kasační stížnost proti neosvobození od soudního poplatku) stěžovatele Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 18. 4. 2019, č. j. 2 As 74/2019 – 14, uvedl, že „[p]ovinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost ani prostřednictvím svého zástupce nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50). Ačkoliv formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ představuje toliko jeden z možných prostředků sloužících ke zjištění, zda účastník řízení má či

nemá dostatečné prostředky, a majetkové poměry účastníka řízení mohou být zjištěny i z jeho podání, jímž o osvobození od soudních poplatků žádá (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), případně jímž reaguje na výzvu k prokázání majetkových poměrů (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2008, č. j. 4 Ads 90/2008 - 130), stěžovatelka v tomto případě ve svých podáních uvedla pouze obecná neurčitá tvrzení o své situaci a blíže nespecifikovala, jakými finančními prostředky disponuje. Tyto skutečnosti nevyplynou ani z obsahu žaloby a nelze je dovozovat z pouhého odkazu na vedená exekuční řízení, zajištění zboží pro účely trestního řízení či na neuznání nároku na nadměrný odpočet DPH. Městský soud tak správně dospěl k závěru, že žalobkyně svá tvrzení o nepříznivé finanční situaci, která uplatnila v návrhu na osvobození od soudních poplatků, nijak neprokázala.“

[25] Stěžovatelce pro výše uvedené muselo být zřejmé, že k prokázání její aktuální majetkové a finanční situace nepostačí toliko daňové přiznání či prosté tvrzení o zahájení trestním stíhání, neuznání nároku na nadměrný odpočet, či (byť i doložené) tvrzení o exekuci vedené na její majetek (podíl). Žádost o osvobození od soudních poplatků nelze bez dalšího posoudit bez věrohodného prokázání výše majetku (finančních prostředků, zásob, závazků a pohledávek). Nejlépe aktuální majetkovou situaci vystihuje účetnictví právnické osoby, což uvedl Nejvyšší správní soud v prvním řízení o kasační stížnosti. Stěžovatelka však nedbaje na závěry tohoto rozsudku a rozsudku č. j. 2 As 74/2019 – 12 na výzvu soudu své účetnictví nepředložila a svou aktuální majetkovou situaci (byť i jinak než doložením účetnictví) neprokázala.

[26] Vedení exekuce na podíl ve společnosti pak nemusí nutně souviset s neexistencí majetku. Stěžovatelka soudu nedoložila dostatečně relevantní informace o tom, zda a jak probíhající exekuce prokazuje nedostatek prostředků k úhradě soudních poplatků. Exekuce nastupuje v případě nedobrovolného plnění ze strany povinného; bez dalšího nevypovídá o předluženosti či nedostatku finančních prostředků povinného.

[27] V projednávané věci pak není zřejmé, zda za úvěr od oprávněného nebylo ručeno přímo podílem společníka (ač stěžovatelka má dostatečné finanční prostředky) či zda stěžovatelka neměla vůči společníkovi dluhy, které uhradila na úkor úhrady závazků u Komerční banky, a. s., apod. Stěžovatelka nedoložila ani exekuční titul a v řízení před městským soudem neuvedla ničeho blíže o postavení jednatele jako jednoho z dlužníků. O existenci směnky a směnečném avalovi se hovoří až v kasační stížnosti, přičemž o těchto skutečnostech soudu nic bližšího neuvedla. Sama stěžovatelka uvádí, že vůči společníkovi bylo vedeno trestní řízení a došlo k zajištění jejich aktiv. Soudu však stran trestního řízení nic nedoložila. Není proto jasné, zda aktiva jsou stále zajištěna, stíhán je společník jako fyzická osoba či ve spojení s činností stěžovatelky dle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, či snad s ohledem na výkon funkce v jiné obchodní korporaci (je jednatelem, společníkem, ředitelem či vykonává jinou funkci relevantní pro možnost zahájení trestního stíhání dle výše uvedeného zákona ve více než 10 obchodních společnostech).

[28] Městský soud po stěžovatelce nepožadoval doložení neexistujících informací. Údaje o aktivech a pasivech jsou součástí rozvahy (účetnictví). Důkazy o tom, že k exekuci podílu společníka bylo přistoupeno s ohledem na neexistenci majetku stěžovatelky, či že v trestním stíhání se pokračuje a došlo k zadržení všech aktiv stěžovatelky, je taktéž možné jednoduše opatřit, případně další indicie svědčící o nedostatku finančních prostředků.

[29] Povinnost vést účetnictví a zveřejnit účetní závěrku v obchodním rejstříku je stanovena v § 4 odst. 1 ve spojení s § 21a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Jde tedy o zákonnou povinnost stěžovatelky, kterou však od roku 2014 nerespektuje. Krajský soud nesplnění této zákonné povinnosti stěžovatelce nepřičetl k tíži, toliko konstatoval, že ani z obchodního rejstříku není soud schopen seznat aktuální majetkové poměry žalobkyně, ač ho povinnost vyhledávat informace o aktuální majetkové situaci stěžovatelky nestíhá. Je pouze na účastníkovi, aby svá tvrzení věrohodně doložil a dostatečně prokázal (srov. již uváděný rozsudek č. j. 1 Afs 224/2019 – 14 a v něm citovaná judikatura).

[30] V posuzované věci tak městský soud dospěl ke správnému závěru, že stěžovatelka neprokázala nedostatek prostředků.

[31] Nadto Nejvyšší správní soud neodhlédl od toho, že stěžovatelka i po více než dvou letech od tvrzeného započetí trestního stíhání a téměř po dvou letech od právní moci rozhodnutí žalovaného, ač tvrdí, že nemá žádný majetek a má dluhy, není v likvidaci či v úpadku.

IV. Závěr a náklady řízení

[32] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů uzavírá, že kasační stížnost v souladu s § 110 odst. 1, větou druhou, s. ř. s., posoudil jako nedůvodnou a zamítl ji.

[33] O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému v tomto řízení nevznikly žádné náklady převyšující náklady běžné administrativní činnosti, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. července 2020

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu